

Omvalet i Istanbul på söndag väcker nytt hopp i Turkiets demokrätirörelse

På söndag går Turkiets största stad Istanbul till omval, sedan president Erdoğan förmått valmyndigheten att underkänna oppositionens seger i vårens lokalval. Somliga betraktar det som slutet på den turkiska demokratin. Men oppositionens huvudkandidat känner medvind och hopp sprider sig ännu en gång hos många regeringskritiker. Amnesty Press rapporterar från valrörelsen i Istanbul.

REPORTAGE (/ARTIKLAR/REPORTAGE/) | 2019-06-21

AV: JOAKIM MEDIN

AKP sprider gärna bilden av att de och borgmästarkandidaten Binali Yıldırım har hela folket bakom sig, men det är idag långt ifrån sanningen. Foto: Joakim Medin

Representanterna från Turkiets mest kända människorättsorganisation IHD

(<http://www.amnestypress.se/artiklar/reportage/26346/mellan-fortvivlan-och-glimtar-av-hopp-i-erdogans-t/>) står samlade uppe på sjunde våningen i Justitiepalatset i Istanbul. Avdelning ”Terrorism och organiserad kriminalitet”.

För några dagar sedan har turkisk polis gjort en räd och arresterat fjorton regeringskritiska journalister och människorättsförfvarare. En av de gripna heter Mehmet Acettin och sitter i IHD:s ledning. Advokaten Gülseren Yoleri som är ordförande för IHD:s Istanbulavdelning är här för att försvara Acettin i rättssalen. Hon suckar djupt när jag ber om en kommentar:

– Jag vägrar tänka att dessa ständiga arresteringar har blivit det nya normala. Men tyvärr har detta förstås blivit väldigt vanligt i dagens Turkiet.

Det låter förstås som samma gamla visa. Under de senaste åren har det politiserade rättssystemet i Turkiet arbetat för högtryck och fängslat ett mycket stort antal oppositionella och kritiker av president Recep Tayyip

Erdoğan och regeringspartiet AKP. Amnesty Press var på plats i Justitiepalatset i Istanbul även i juni för ett år

erd/). Då var det Taner Kılıç, en av grundarna av Amnesty Turkiet, som var den åtalade. Efter över ett år i häkte frigavs Taner Kılıç (<http://www.amnestypress.se/artiklar/26299/taner-kilic-fri-mot-borgen/>) i augusti 2018 mot borgen.

Flera utländska journalister som är bosatta här berättar för mig att de fått allt svårare att hitta motivationen för att fortsätta sitt arbete. Berättelserna om förtryck har blivit så många att de till sist slutar vara nyheter som intresserar utländska redaktioner.

Ekrem İmamoğlu har i jämförelse med AKP framstått som en genuint folklig politiker och vanlig Istanbulbo, som tar vem som helst i hand. Foto: Joakim Medin

Men under de senaste månaderna har saker varit i rörelse här i Istanbul, som kanske signalerar början på en positiv förändring.

Orsaken stavas Ekrem İmamoğlu. 31 mars lyckades den 49-åriga lokalpolitikern från det socialdemokratiska oppositionspartiet CHP sensationellt vinna posten som borgmästare i Istanbuls lokalval. İmamoğlu tillträdde sitt nya ämbete. Men Erdoğan och regeringspartiet AKP vägrade acceptera valresultatet.

De hävdade att CHP hade fuskat och i maj gav Turkiets valmyndighet – där flera ledamöter står i ett beroendeförhållande till Erdoğan – vika för påtryckningarna. Man beordrade ett omval, som äger rum nu på söndag den 23 juni.

Många av Erdoğan's kritiker såg förvisso först ogiltigförklarandet av valresultatet som den sista dödsstöten mot Turkiets demokrati. Det visade hur långt Erdoğan är beredd att gå för att behålla makten – och Istanbul är den största politiska juvelen i hela landet. Det är Turkiets största stad och viktigaste ekonomiska centrum.

Binali Yıldırım har delvis tonat ned den klassiska AKP-retoriken om stora bygg- och infrastrukturprojekt i Istanbul på söndag, vilket kan möjliggöra ett omval. Foto: Joakim Medin

Erdoğan inledde sin politiska karriär genom att sätta upp borgmästare i Istanbul 1994 och under dess har hans parti styrt staden. I många år har Istanbul's enorma budget berikat Erdoğan's privata ekonomi, regeringslojala företagskretsar, liksom ideologiskt närstående civila och religiösa organisationer.

Men valförlusten i mars har uppenbarligen även skapat ordentlig oro hos Erdoğan. I omvalet provar han nya strategier. För första gången på länge är Erdoğan's ansikte helt frånvarande i valpropagandan. Det är endast AKP:s borgmästarkandidat Binali Yıldırım som är synlig. Yıldırım har delvis tonat ner den så vanliga AKP-retoriken om regeringens stora satsningar på infrastruktur, som lockar allt färre väljare. En vecka före valet deltog Yıldırım även i en direktsänd TV-debatt (<http://www.hurriyetdailynews.com/two-candidates-spar-in-istanbul-mayoral-race-debate-144244>) med sin motståndare İmamoğlu, som första AKP-kandidat i staden på över femton års tid.

Regeringens kritiker ser igenom dessa nya strategier. På den asiatiska sidan av Istanbul besöker jag stadsdelen Üsküdar, där ett antal partier har satt upp kampanjtält och delar ut flygblad till förbipasserande. Ett stenkast därifrån besöker jag ett kafé som drivs av ett äkta par i övre medelåldern. De ska bägga två rösta på CHP:s İmamoğlu. Orsaken är den valutakollaps och djupa ekonomiska kris som uppstått under Erdoğan's regeringstid.

– Jag har levt så länge att jag sett flera olika ledare avlösa varandra i det här landet. Och jag kan se att Erdoğan inte är förmögen att fortsätta styra Turkiet. Våra pengar räcker inte till för att leva längre. Jag tror att İmamoğlu vinner på söndag, det finns inte en chans att AKP får fler röster än honom, menar İlayda, hustrun i det äkta paret.

Ekrem İmamoğlu har rönt stor popularitet bland väljare som är trötta på AKP:s långa maktmissbruk. Foto: Joakim Medin

Hon delar denna kritik om landets usla ekonomi med väldigt många andra väljare – även i det som brukar vara AKP:s traditionella stödbaser. Det har lett till ett dramatiskt tapp av väljare och till en växande ängslan inom AKP. Regeringen har vidtagit auktoritära åtgärder därefter.

I förra veckan väcktes åtal mot två journalister som skrivit artiklar om Turkiets valutakris i den amerikanska affärstidningen Bloomberg (<https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-06-13/turkish-prosecutor-requests-jail-for-two-bloomberg-reporters>). De anklagas för att ha spridit information som bidrar till ekonomisk destabilisering, och riskerar upp till fem år i fängelse.

Borta vid AKP:s kampanjtält i Üsküdar frågar jag en regeringsanhängare som heter Ömer, varför Istanbul går till omval.

– Jag vet faktiskt inte. Eller, jag har ju hört att CHP fuskade för att vinna i det förra valet. Vår president har sagt så. Och det stämmer säkert. Jag stödjer Binali Yıldırım eftersom han länge varit ett välbekant ansikte i politiken, säger Ömer.

Ekrem İmamoğlu har velat sprida budskap om försoning och samlevnad, i kontrast till Erdoğan's aggressiva utspel mot olika "fiender". Foto: Joakim Medin

En partiaktivist från AKP lägger sig i samtalet. Han plockar fram sin mobiltelefon och spelar upp en video som publicerats av regeringslojala medier. Videon påstås visa en kvinnlig domare med band till CHP, som går in i en domstolsbyggnad i Istanbul vid midnatt på valdagen i mars.

– Vad skulle hon göra i domstolen så sent på natten? säger han. Det här visar att någonting konstigt var i görningen i det förra valet, att CHP fuskade för att vinna!

Ekrem İmamoğlu har stilla avfärdat anklagelserna om valfusk. Sedan har han fortsatt fokusera på den usla ekonomin och maktmissbruket, som hör till hans största kampanjfrågor. Under veckorna inför omvalet har han varit ute på en intensiv turné i Istanbul för att träffa sina sympatisörer.

Jag ser honom inviga en konstutställning om republikens grundare Mustafa Kemal Atatürk, där han säger några ord. Jag ser honom besöka en galleria, där han gör dito. På varje plats tas han emot som en rockstjärna av sympatisörer som vill krama hans hand och ta en selfie. Trots den dystra utvecklingen för demokratin under de senaste åren med Erdoğan, har İmamoğlu faktiskt lyckats väcka gott om hopp hos många regeringskritiker.

HDP stödjer CHP:s kandidat Ekrem İmamoğlu. Foto: Joakim Medin

Under sina arton dagar som borgmästare fick İmamoğlu insyn i den djupa korruption som AKP gjort sig skyldiga till i Istanbul. Dussintals bilar och lägenheter stod till hans förfogande. En stor del av alla offentliga upphandlingar har gått till AKP-lojala företag. İmamoğlu går till val med löften om att stoppa korruptionen och skapa transparens i politiken, vilket han redan påbörjat genom att livesända kommunfullmäktigemöten han deltar i, via sociala medier.

Erol Önderoğlu pekar på censuren i de regeringskontrollerade medierna som ännu en faktor bakom oppositionens medvind i Istanbul. Foto: RSF

Journalisten Erol Önderoğlu som representerar Reportrar utan gränser i Turkiet, berättar att 90 procent av mainstreammedierna ligger i regeringens händer:

– Alla journalister som arbetar vid dessa medier vet från första dag att finanskrisen, korruptionen, klientelismen och allt politiskt vanstyre är tabuämnen att rapportera om från ett regeringskritiskt perspektiv.

Det fåtal, mindre och oberoende medier som ännu kvarstår och vågar granska regeringen, är föremål för olika stadier av brottsundersökningar, åtal och straffutdömmingar. Turkiet fängslar fler journalister än något annat land i världen.

Erol Önderoğlu riskerar själv 14,5 år i fängelse (<https://rsf.org/en/news/rsfs-turkey-representative-defends-himself-court>) på grund av sitt stöd till en kurdisk, regeringskritisk dagstidning som Erdoğan lät stänga ner redan för två år sedan.

– Vad som har hänt i den här valrörelsen är att många fler människor har förstått den stora konsekvensen av att inte ha fria medier i Turkiet. Det betyder att alla de utmaningar som vanligt folk upplever i sin vardag aldrig blir omnämnda i medierna, säger Erol Önderoğlu.

Prokurdiska HDP spelar en nyckelroll i omvalet genom att uppmana Istanbulkurder att rösta på İmamoğlu från CHP. Foto: Joakim Medin

Omvalet i Istanbul på söndag väcker nytt hopp i Turkiets demokratirörelse. Ansatt i Pressen samt missnöjet över den USA-ekonomi och de censurerade medierna, spelar även den kurdiska frågan en avgörande roll i omvalet i Istanbul. Enligt en undersökning som New York Times refererar till valde 300 000 kurder i Istanbul som vanligtvis röstar på AKP, att ge sitt stöd till ett annat parti i lokalvalet i mars. En avgörande faktor till denna svängning anses vara AKP:s allians med det ultranationalistiska, turkchauvinistiska partiet MHP som gjort hätska utfall mot den kurdiska folkgruppen.

İmamoğlu vann lokalvalet i mars med en marginal om bara 13 000 röster. Både då och nu har det prokurdiska oppositionspartiet HDP haft en nyckelroll för att locka kurdiska röster till honom. HDP har avstått från att nominera en egen kandidat och dess fängslade ledare Selahattin Demirtaş har uppmanat kurder att stödja İmamoğlu. Partiet har kallat samtliga sina parlamentsledamöter till Istanbul för att delta i kampanjarbetet.

Jag besöker ett av HDP:s kampanjmöten i en fattig del av stadsdelen Beyoğlu, där många av invånarna är kurder. Här träffar jag parlamentsledamoten Mehmet Rüştü Tiryaki, som förklarar att HDP:s stöd till İmamoğlu handlar om ren taktik:

– Vi har inte något officiellt samarbete varken med honom eller med CHP. Men vi ger vårt stöd till CHP eftersom de är en kraft mot den fascistiska och nationalistiska politik som Erdoğan för genom sin allians med MHP.

HDP:s förhoppningar är att ännu en valförlust i Istanbul kan göra att denna allians mellan AKP och MHP spricker. Det kan öppna upp för helt nya politiska möjligheter för oppositionen i Turkiet och kanske till och med leda till tidigarelagda nationella val. I bästa fall kan det också leda till att det starkt auktoritära maktsystem som Erdoğan byggt upp under de senaste åren kan börja brisera.

Mehmet Rüştü Tiryaki och HDP ger taktiskt stöd till İmamoğlu och CHP, i hopp om att det kan förändra den politiska situationen. Foto: Joakim Medin

– Vi i den kurdiska rörelsen kommer att stödja alla människor som är emot regeringen. I mars gjorde vi så inte bara i Istanbul, utan även i Ankara, Adana, Antalya, Izmir och Mersin. Och det fungerade. CHP tog hem segern i de största städerna i västra Turkiet, säger Mehmet Rüştü Tiryaki.

Men AKP har naturligtvis redan lanserat motdrag för att försöka vända på den försiktigt hoppfulla politiska vinden i Istanbul. Den stora frågan är hur effektiva dessa motdrag är. På HDP:s kampanjmöte kommer en partiorganisatör fram till mig och visar bilder på sin mobiltelefon, som han påstår visar hur AKP delar ut matpaket för att köpa de fattiga kurdernas röster här i Beyoğlu. Bilderna ska vara tagna bara några hundra meter längre ner för samma gata vi står på, vid en korsning där det hänger AKP-vimplar.

Sådana anklagelser har hörts förut. När kampanjmötet avrundas börjar jag gå mot AKP-vimplarna för att själv försöka bekräfta eller dementera uppgiften. Men snart blir jag och min översättare omringade av ett gäng civilpolis. De börjar filma mig med videokameror och frågar vem jag är. De misstänker mig för att vara utländsk journalist.

Ekrem İmamoğlu från CHP har medvind vid omvalet till borgmästarposten i Istanbul.. Foto: Joakim Medin

Snart försvinner de iväg med mitt pass och för bort oss bägge två till några bepansrade polisfordon på en parallellgata. Där kvarhåller de oss under en god stund av kvällen, utfrågar oss och söker på mitt namn i sina databaser. Ni ser lite grand ut som terrorister, säger en polis. Långt efter mörkrets utbrott blir vi till sist frisläppta.

Situationen är sedan flera år oerhört svår för Turkiets inhemska journalister. Allt svårare har arbetssituationen även blivit för utländska journalister, som kommer till Turkiet för att försöka tyda vart detta viktiga och problemtyngha land egentligen är på väg.

Joakim Medin

info@joakimmedin.se

Bakgrund/ valet 2018

Vid valet 24 juni 2018 fick AKP, Rättvise- och utvecklingspartiet, och Extremnationalistiska MHP i alliansen Cumhuriyet İttifakı (Folkets allians) 53,7 procent av rösterna. Det gav 344 av de 600 platserna i parlamentet.

Den nationella alliansen Millet İttifakı, där socialdemokratiska CHP, det republikanska folkpartiet som grundades 1923 av Kemal Atatürk, gick samman med flera andra partier, och tillsammans fick nästan 34 procent och 189 mandat.

Bland de andra partierna i alliansen fanns İyi Parti (det goda partiet), ett kemalistiskt konservativt parti lett av Meral Akşener, som tidigare tillhört MHP, och några mindre konservativa partier.

HDP, Folkets demokratiska parti, fick 11,7 procent och 67 mandat. Partiet brukar beskrivas som pro-kurdiskt och samarbetar med den socialistiska partigruppen i EU. Partiledarna, Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ sitter fängslade.

Samtidigt med parlamentsvalet hölls presidentval. Där fick Recep Tayyip Erdoğan från AKP 52,6 procent och därmed blev det ingen andra valomgång. Muharrem İnce från CHP fick 30,6 procent och Selahattin Demirtaş, vars valkampanj drevs från fängelset, från HDP fick 8,4 procent medan Meral Akşener från İYİ fick 7,3 procent.

Ulf B Andersson

Läs också

[OSCE Media Freedom Representative calls on Turkey to end criminal prosecution of journalists, following latest conviction of a journalist \(https://us6.campaign-archive.com/?e=32176c8423&u=b11aceda364f8f9afa6cadbbb&id=c667b894b8\)](https://us6.campaign-archive.com/?e=32176c8423&u=b11aceda364f8f9afa6cadbbb&id=c667b894b8) (OSSE 21 juni 2019)

[Turkey Crackdown Chronicle: Week of June 16, 2019 \(https://cpj.org/blog/2019/06/turkey-crackdown-chronicle-week-of-june-16-2019.php\)](https://cpj.org/blog/2019/06/turkey-crackdown-chronicle-week-of-june-16-2019.php) (Committee to Protect Journalists 20 juni 2019)